

SPRÁVA Z VEREJNEJ KONZULTÁCIE K PROJEKTU NOVÉHO KURIKULA V CYKLOCH

Financované
Európskou úniou
NextGenerationEU

PLÁN [OBNOVY]

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

 NIVAM
NÁRODNÝ INŠTITÚT VEDELÁVANIA A MLÁDEŽE

Obsah

1	Otvorenie verejnej konzultácie	3
2	Report štatistík	4
2.1	<i>Demografické údaje pripomienkujúcich</i>	5
2.2	<i>Diskutované články.....</i>	6
3	Hlavné typy pripomienok	10
4	Hlavné pripomienky z posudkov	20

1 OTVORENIE VEREJNEJ KONZULTÁCIE

Dňa 30. novembra 2022 usporiadal Národný inštitút vzdelávania a mládeže (NIVaM) odbornú konferenciu, na ktorej sa zúčastnilo 110 pozvaných odborníkov z oblasti vzdelávania prezenčne a ďalších 80 bolo pripojených online. Témou boli aj kurikulárne zmeny, ktoré sa budú do roku 2026 postupne implementovať do systému základného vzdelávania. Na konferencii bol tiež oficiálne predstavený proces verejnej konzultácie Projektu nového kurikula pre všetky cykly.

V rámci programu odzneli tieto prednášky:

Ivan Pavlov – Príhovor generálneho riaditeľa NIVAM

Branislav Pupala – Východiská nového kurikula pre základné vzdelávanie

Štefan Porubský – Žiaci a učitelia v centre reformy

Michaela Horváthová – Kurikulárne reformy a ich implementácia v zahraničí

Paulína Krivosudská – Organizácia základného vzdelávania na cykly

Péter Urbán – RCPU a krajské pracoviská NIVAM

Martin Kríž – Projekt kurikula na verejné pripomienkovanie

Roman Baranovič – Proces verejného pripomienkovania

2 REPORT ŠTATISTÍK

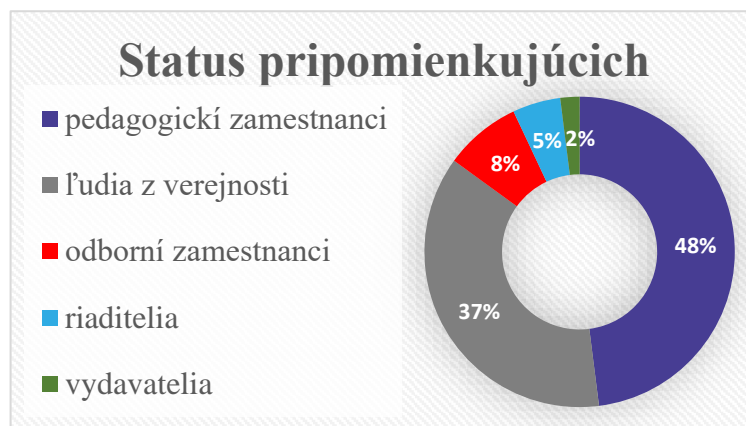
Verejná konzultácia k „Projektu nového kurikula pre všetky cykly“ realizovaného v rámci projektu „Zmeny v obsahu a forme vzdelávania“ prebiehala v čase od 1. - 16.12.2022. Stránku za ten čas navštívilo 7089 ľudí a celkový počet komentárov bol 327.

Do verejnej konzultácie sa registrovalo 423 ľudí, z toho:

- 206 pedagogických zamestnancov,
- 43 riaditeľov,
- 27 odborných zamestnancov,
- 5 zástupcov vydavateľstiev,
- 142 ľudí z verejnosti.

Počet ľudí, ktorí pridali pripomienky bolo 101, z toho:

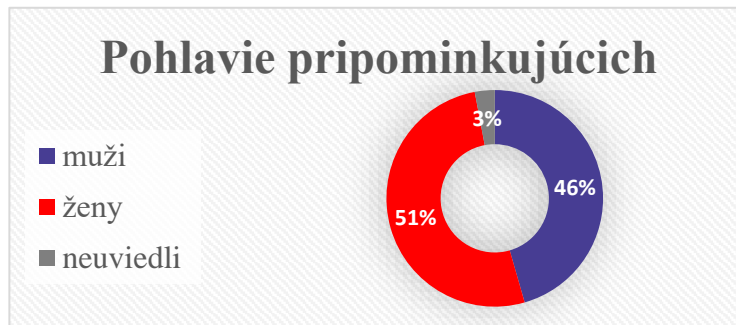
- 49 pedagogických zamestnancov,
- 5 riaditeľov,
- 8 odborných zamestnancov,
- 2 zástupcovia vydavateľstiev,
- 37 ľudí z verejnosti.

Graf 1 Status pripomienkujúcich

2.1 Demografické údaje pripomienkujúcich

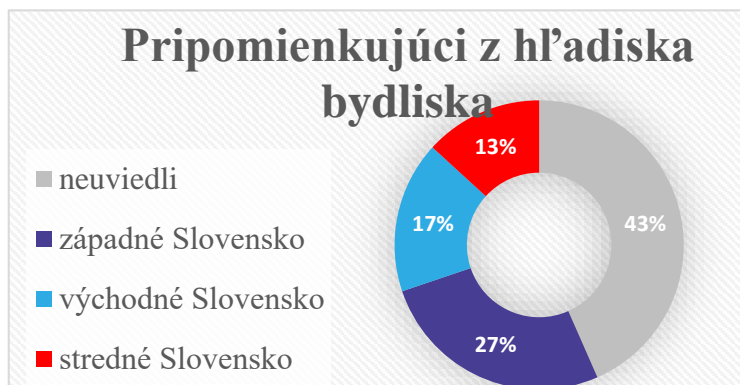
Komentujúci boli z hľadiska pohlavia vyvážení, mierne prevládali ženy (graf 2).

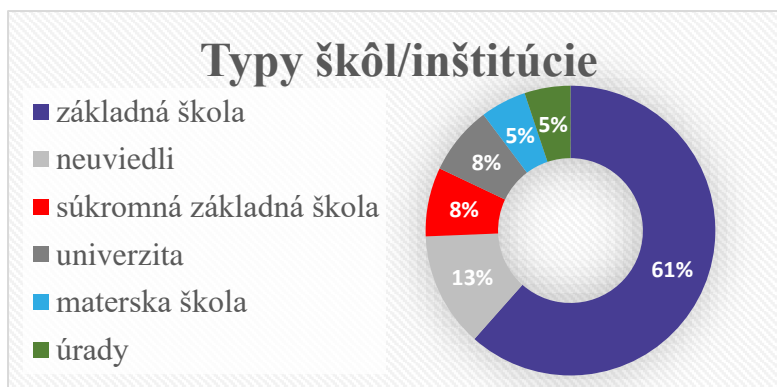
Graf 2 Pohlavie pripomienkujúcich

Pripomienkujúci pedagogickí zamestnanci

Z hľadiska bydliska, najviac pripomienkujúcich učiteľov a riaditeľov, ktorí uviedli svoje pôsobenie bolo zo západného Slovenska, avšak až polovica neuviedla miesto svojho pôsobenia, graficky to znázorňujeme v grafe 3. Inštitúcie, v ktorých títo pripomienkujúci pedagogickí zamestnanci pôsobia uvádzame v grafe 4.

Graf 4 Pedagogickí zamestnanci z hľadiska bydliska

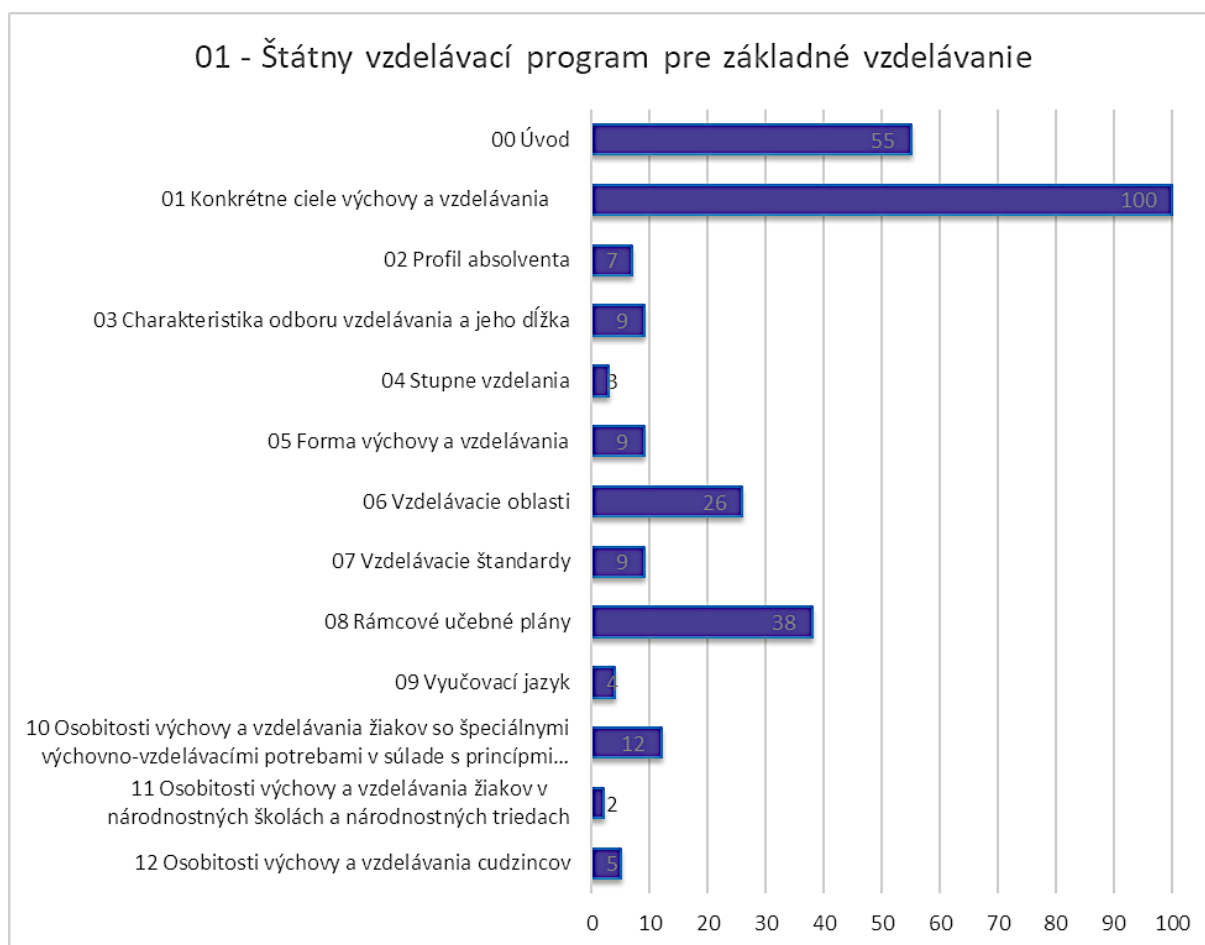

Graf 3 Pedagogickí zamestnanci z hľadiska inštitúcie

2.2 Diskutované články

Projekt nového kurikula pre všetky cykly obsahoval 13 hlavných tém aj s úvodom. Témy sa ďalej delili na články. V grafe 5 prinášame vizualizáciu tém a výsledný počet pripomienok za všetky články k danej téme. Najviac diskutovanou témou bola téma číslo “01 Konkrétne ciele výchovy a vzdelávania”, ktorá sa delí na ďalších 18 článkov.

Najviac diskutovanými článkami boli “00 Úvod a vízia vzdelávania pre 21. Storočie” s 44 pripomienkami (00 Úvod), “06 Vzdelávacie oblasti” s 26 pripomienkami”, a “08.01 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským” s 25 pripomienkami (08 Rámcové učebné plány).

Graf 5 Počet pripomienok k téme

Najviac článkov obsahovala téma “01 Konkrétne ciele výchovy a vzdelávania”, články sa delili na dve témy

1. Doménové gramotnosti
2. Prierezové gramotnosti

V týchto témach najviac rezonoval článok “Jazyková a komunikačná gramotnosť” so svojimi podčlánkami zameranými na konkrétnu oblasť jazykovej gramotnosti, všetky články spolu v tejto oblasti mali 21 pripomienok. Jazyková a komunikačná gramotnosť (6), Prvý jazyk (5), Slovenský jazyk ako druhý jazyk (7), Cudzí jazyk (3). V tabuľke 1 vizualizujeme počet pripomienok k jednotlivým článkom zoradených zostupne.

Tabuľka 1 Konkrétne ciele výchovy a vzdelávania

01 Konkrétne ciele výchovy a vzdelávania		počet pripomienok
		15
Doménové gramotnosti	01.01.01 Jazyková a komunikačná gramotnosť	21
	01.01.01.001 Prvý jazyk	
	01.01.01.002 Slovenský jazyk ako druhý jazyk	
	01.01.01.003 Cudzí jazyk	
	01.01.03 Informatická gramotnosť	10
	01.01.06 Technická gramotnosť	7
	01.01.08 Pohybová a zdravotná gramotnosť	6
	01.01.02 Matematická gramotnosť	5
	01.01.04 Prírodovedná gramotnosť	5
	01.01.07 Profesijná gramotnosť	5
	01.01.05 Spoločenskovedná gramotnosť	2
01.01.09 Umelecká gramotnosť	2	
Prierezové gramotnosti	01.02.05 Environmentálna gramotnosť	6
	01.02.02 Digitálna gramotnosť	5
	01.02.01 Vizuálna a čitateľská gramotnosť	3
	01.02.03 Finančná gramotnosť	3
	01.02.06 Sociálna a emocionálna gramotnosť	3
	01.02.04 Občianska, mediálna a interkultúrna gramotnosť	2

Z hľadiska návštevnosti najviac čitateľov navštívilo články 07 Vzdelávacie štandardy, 08.01 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským, 06 Vzdelávacie oblasti, 04 Stupne vzdelávania a 08.02 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny. Najnižšiu návštevnosť sme zaznamenali pri Prierezových gramotnostiach 01.02.03 Prierezové gramotnosti – Finančná gramotnosť a 01.02.05 Prierezové gramotnosti – Environmentálna gramotnosť. V tabuľke 2 vizualizujeme návštevnosť k jednotlivým článkom zoradenú zostupne.

Tabuľka 2 Návštevnosť článkov

Článok	návštevnosť
07 Vzdelávacie štandardy	1132
08.01 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským	1129
06 Vzdelávacie oblasti	1047
04 Stupne vzdelávania	933
08.02 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny	869
05 Forma výchovy a vzdelávania	834
08 Rámcové učebné plány	770
03 Charakteristika odboru vzdelávania a jeho dĺžka	664
00 Úvod a vízia vzdelávania pre 21.storočie	663
02 Profil absolventa	599
01 Konkrétne ciele výchovy vzdelávania	527
01.01.01 Doménové gramotnosti - Jazyková a komunikačná gramotnosť	505
10 Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania	484
09 Vyučovací jazyk	482
00.01 Úloha štátneho vzdelávacieho programu	465
01.01.01.001 Doménové gramotnosti – Jazyková a komunikačná gramotnosť – Prvý jazyk	451
01.01.02 Doménové gramotnosti – Matematická gramotnosť	433
10.01 Podporné opatrenia vo výchove a vzdelávaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	424
01.01.01.002 Doménové gramotnosti – Jazyková a komunikačná gramotnosť – Slovenský jazyk ako druhý jazyk	384

10.02 Zabezpečenie výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v škole alebo školskom zariadení	374
01.01.01.003 Doménové gramotnosti – Jazyková a komunikačná gramotnosť – Cudzí jazyk	372
08.03 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny	360
01.01.04 Doménové gramotnosti – Prírodovedná gramotnosť	343
01.01.03 Doménové gramotnosti – Informatická gramotnosť	325
01.02.06 Prierezové gramotnosti – Sociálna a emocionálna gramotnosť	325
12 Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov	325
01.01.05 Doménové gramotnosti – Spoločenskovedná gramotnosť	315
11 Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov v národnostných školách a národnostných triedach	293
01.01.06 Doménové gramotnosti – Technická gramotnosť	245
01.01.07 Doménové gramotnosti – Profesionálna gramotnosť	238
01.01.08 Doménové gramotnosti – Pohybová a zdravotná gramotnosť	237
01.02.04 Prierezové gramotnosti – Občianska, mediálna a interkultúrna gramotnosť	236
01.02.02 Prierezové gramotnosti – Digitálna gramotnosť	232
01.01.09 Doménové gramotnosti – Umelecká gramotnosť	232
01.02.01 Prierezové gramotnosti – Vizuálna a čitateľská gramotnosť	229
01.02.03 Prierezové gramotnosti – Finančná gramotnosť	229
01.02.05 Prierezové gramotnosti – Environmentálna gramotnosť	220

3 HLAVNÉ TYPY PRIPOMIENOK

Pripomienky sú štruktúrované podľa 13 tematických oblastí Projektu nového kurikula.

00 Úvod

- Návrh na preformulovanie pojmov „memorovanie/učenie sa naspamäť“ namiesto „informácie a dáta“.
- V pilieri "rodič" odstrániť slovo "novú" vzhľadom na nadčasovosť vízie.
- Návrh zmeny názvu piliera „Inkluzívna škola“ na ľudská škola/ sociálno-individuálna škola/ osobnostná škola.
- Návrh zmeny názvu piliera „Digitálna škola“ na "Pilier moderná škola" alebo "Pilier znalostná škola" a do popisu doplniť „škola využívajúca najnovšie vedecké a technologické poznatky“.
- Návrh na doplnenie do troch pilierov aj to, čím je to prínosné pre učiteľa, žiaka, rodiča. Napr.: učiteľ má dostatok zdrojov (materiálnych, finančných, podporných) a motivačnú spätnú väzbu; získava kvalitu, ktorú si aj uvedomuje a vidí zmysel; vidí, že môže škole dôverovať, vidí transparentnosť, otvorenosť, spoluprácu.
- Rodič musí byť spoluzodpovedný za vzdelávanie svojich detí, a preto musí mať možnosť ovplyvňovať kultúru školy a vzdelávací proces. Preto je neakceptovateľné, aby úlohou rodiča bolo len „akceptovať a podporovať novú kultúru školy“.
- Potreba objasniť obr. č.1- či a v akom rozsahu sa majú redukovať informácie a dáta a na základe čoho žiaci budú myslieť a konať (na základe redukovaných dát a informácií?).
- Potreba nahradiť pojem Kurikulum (nemá oporu v slovenskom jazyku a napriek členstvu SR v EÚ a OECD) slovenským názvom (napr.: Obsah vzdelávania, vzdelávací obsah).
- Nesúhlas s formuláciou, že žiak má byť spoluzodpovedným za svoje vzdelávanie.
- Návrh na doplnenie systému hodnotenia a následnej klasifikácie žiakov.
- Návrh na zváženie systému prepadávania žiakov v rámci organizácie všetkých cyklov.
- Návrh zmeny termínu „Zelená škola“ na „Udržateľná škola.“
- Návrh na doplnenie „schopnosť spolupracovať“ do obr. č. 2.
- Návrh na preformulovanie spojenia "didaktické prostriedky" na "edukačné publikácie".
- Nemožnosť zavedenia reformy iba pre ZŠ, zvlášť, ak bude prinášať redukciiu vzdelávacieho obsahu.
- Návrh na vysvetlenie, či sa týka reforma aj osemročných gymnázií (ročníkov príma - kvarta).

01 Konkrétne ciele výchovy a vzdelávania

- Absentujúce vysvetlenia definícií doménovej a prierezovej gramotnosti (napr. vo vzťahu k vzdelávacím oblastiam alebo predmetom) a ich vzájomný vzťah, rovnako čo presne sa rozumie pod postojovým, obsahovým a procesuálnym rámcom.
- Návrh na zváženie množstva 14 kompetencií, vzhľadom na možnosť spojenia (duplicitnej) čitateľskej a jazykovej kompetencie, tiež digitálnej a informatickej, tiež spoločensko-vednej a občianskej kompetencie.
- Návrh na doplnenie morálnej gramotnosti.
- Návrh na samostatne vymedzenie náboženskej gramotnosti alebo explicitnejšie zakomponovanie jej obsah do spoločenskovednej gramotnosti.
- Chýbajúca redukcia učiva, rovnako absentujúca orientácia kurikula na kompetencie.

- Chýbajúce vysvetlenie toho, ako sa má étos školy meniť, manažovať a strategicky uchopiť. Z textu nie je zrejmé ani to, aké sú podoby spolupráce s externým prostredím a neformálnym vzdelávaním.

01.01.01 Doménové gramotnosti – Jazyková a komunikačná gramotnosť

- Návrh na preformulovanie "efektívne a rešpektujúco komunikovať, a to vhodným a tvorivým spôsobom" v oblasti Jazyková a komunikačná gramotnosť.
- Návrh na doplnenie „vytváranie pozitívneho vzťahu k čítaniu“ v postojovom rámci.
- Návrh na zohľadnenie prínosu jazykovej a komunikačnej gramotnosti k rozvoju sociálnych a občianskych kompetencií a ku kultúrnemu povedomiu a vyjadrovaniu žiakov. Práve vo výučbe jazykov je potrebné nájsť priestor na diskusie o odlišnostiach/ rozmanitosti/ inakosti aj o environmentálnych témach.
- Návrh na doplnenie bodu v rámci „Jazyková a komunikačná gramotnosť – Prvý jazyk“ na konci 3. cyklu, aby sa komunikačná interakcia stala pragmatickou pre účely ďalšieho vzdelávania na SŠ, aby reflektovala na žiakove záujmy, skúsenosti a vedomosti, tiež schopnosť nielen argumentovať, ale aj argumenty počúvať.
- Potreba zjednotenia základnej učebnej osnovy na ZŠ.
- Potreba prepracovať Kurikulum v prospech vzdelávania detí, čo nemajú prvý jazyk slovenčinu.
- Potreba zjednotenia formulácie- raz je slovenský jazyk pre žiakov v školách s VJM cudzí, potom zas druhý jazyk.
- Návrh zmeny názvu kapitoly na: "Slovenský jazyk v školách národnostných menšín".
- Návrh zavedenia cudzieho jazyka až v 2. cykle, rovnako cudzieho jazyka v školách s iným vyučovacím jazykom než slovenským.
- Návrh na doplnenie (cudzí jazyky, koniec 3. roč.) „Rozumie krátkym pokynom a jednoduchým vetám s vizuálnou podporou. Na základe poskytnutého vzoru používa veľmi jednoduché slovné spojenia, dokáže písomne reprodukovať krátke vety.“.
- Návrh na doplnenie (slovenský jazyk, koniec 3. roč.) „žiak dokáže pochopiť a používať bežné, jednoduché pokyny a pozdravy, orientovať sa v primeraných obrazovo-písaných textoch, dorozumieť sa v rámci vybraných tematických okruhov a v každodenných praktických situáciách. Dokáže viesť jednoduchý dialóg, odpovedať na otázky primerane situácii a aplikovať jednoduché informácie získané z ostatných vzdelávacích oblastí.“.
- Potreba podpory zahraničných lektorov a výmenných zahraničných pobytov pre žiakov a učiteľov (najmä pre 3. cyklus vzdelávania).

01.01.02 Doménové gramotnosti – Matematická gramotnosť

- Návrh na obsahové delenie troch cyklov (do konca 3., 6. a 9.roč. - čo musí ovládať žiak z matematiky). 1. cyklus = základné matematické prvky - desatinná číselná sústava, sčítanie, odčítanie, násobenie, delenie. 2. cyklus = logické myslenie, pojmy používané v každodennom živote, základné finančné znalosti hravo, percentá, zlomky, pomer. 3. cyklus = geometria, finančná gramotnosť, analýza problémov, riešenie problémov, ďalšie matematické pojmy z každodenného života.
- V rámci rozoznávania matematickej podstaty problémov využívať aj analýzu, syntézu, porovnávanie, generalizáciu, indukciu, dedukciu a ďalšie typy myslenia.
- Nedostatočná časová dotácia hodín v týždni.

- Vynechaná je oblasť kombinatoriky a oblasť aplikačných úloh.
- Návrh na doplnenie „prejaviť odvahu hľadať a skúšať nové riešenia (metóda pokus-omyl)“ do postojového rámca.
- Návrh na doplnenie „prepájať matematické problémy a riešenia na bežný život človeka“ do obsahového rámca.

01.01.03 Doménové gramotnosti – Informatická gramotnosť

- Nedostatočná časová dotácia hodín v týždni (najmä v 1.cykle) - návrh venovať sa téme digitálnej gramotnosti na všetkých vyučovacích predmetoch.
- Pre prvý cyklus je náročné vyžadovať „na úrovni propedeutiky dokáže prakticky vytvoriť počítačové programy“.
- Návrh na zavedenie informatickej gramotnosti až od 5.ročníka (namiesto toho zvýšiť počet hodín matematiky v 1.-4. ročníku a rozvíjať logické myslenie).
- Návrh na doplnenie „bezpečne používať digitálne technológie“ na koniec procesuálneho rámca.
- Návrh dopracovať aj iné témy, tak aby sa neprekrývali s digitálnou gramotnosťou - napríklad počítačové siete.

01.01.04 Doménové gramotnosti – Prírodovedná gramotnosť

- Nedostatočná časová dotácia hodín.
- Do procesuálneho rámca uviesť konkrétne spôsobilosti vedeckej práce (aktuálne sú len veľmi všeobecne načrtnuté).
- Preferovanie pôvodne formulovaného názvu postojovej zložky prírodovednej gramotnosti „Postoje k prírode a jej poznávaniu“.

01.01.05 Doménové gramotnosti – Spoločenskovedná gramotnosť

- Návrh na doplnenie „Žiak je schopný poznávať a porovnávať geografické pomery jednotlivých regiónov sveta“ do vymedzenia gramotnosti pre 3. cyklus v rámci spoločenskovednej gramotnosti.
- Návrh na doplnenie rodových špecifík do "porozumieť podobným aj odlišným geografickým, historickým, kultúrnym, náboženským...".

01.01.06 Doménové gramotnosti – Technická gramotnosť

- Opätovné zavedenie technických a pestovateľských prác.
- Návrh na preformulovanie „byť spokojný s používaním technických zariadení a technológií“ vzhľadom na to, že spokojnosť nie je súčasťou gramotnosti.
- Návrh na doplnenie „zvažovanie úlohy techniky z environmentálneho pohľadu“ do postojového rámca.

01.01.07 Doménové gramotnosti – Profesionálna gramotnosť

- Návrh na zaradenie profesijnej gramotnosti do prierezových gramotností, nie do doménových.
- Návrh na presunutie osobného kariérového portfólia do 3. cyklu (nie 2.).

01.01.08 Doménové gramotnosti – Pohybová a zdravotná gramotnosť

- Návrh na doplnenie "chápať a uvedomovať si potrebu posilnenia nielen fyzického ale aj duševného a psychického zdravia človeka" do postojového rámca, vzhľadom na absentujúci duševný a psychický rozmer zdravia v celej doménovej gramotnosti.
- Celý rámec je vypracovaný v rozpore s východiskami nového kurikula. Opisy sú v porovnaní s ostatnými časťami príliš detailné s prílišným dôrazom na osvojenie si vedomostí.

01.01.09 Doménové gramotnosti – Umelecká gramotnosť

- Návrh na skrátenie tejto doménovej gramotnosti (príliš veľa detailov).
- Návrh preformulovania "prejavovať tvorivosť, ktorá mu umožňuje prenášať umelecké spôsobilosti aj do iných vzdelávacích oblastí, prostredí a kontextov" na „aplikovať tvorivosť aj v iných vzdelávacích oblastiach, prostrediach a kontextoch“.
- Návrh preformulovania "orientovať sa v umeleckej tvorbe minulosti i v jej súčasných podobách, v Slovenskom aj svetovom kontexte, v umeleckej tvorbe regiónu, etnika, sociálnych skupín" na „oboznámiť sa s...“.

01.02.01 Prierezové gramotnosti – Vizuálna a čitateľská gramotnosť

- Potreba k vedeniu žiakov čítať nielen v 1. ale aj v 2. a 3. cykle. Potreba rozvoja kritického myslenia a orientovania sa v hodnoverných zdrojoch a schopnosť rozlišovať pravdivé a relevantné informácie od hoaxov.
- Návrh na opätovné zavedenie povinnej literatúry na školách.
- Návrh na doplnenie „Vedieť narábať s vizuálnymi a textovými zdrojmi ako so zdrojmi informácií - všímať si, kde a ako sú zdroje uvádzané, naučiť sa zdroje uvádzať“.

01.02.02 Prierezové gramotnosti – Digitálna gramotnosť

- Návrh na preformulovanie „riešiť problémy a LOGICKY A kriticky myslieť“.
- Návrh na preformulovanie „využívať digitálne technológie bezpečne (vrátane digitálnej pohody a kybernetickej bezpečnosti A S OHĽADOM NA ZDRAVOTNÉ DOPADY), UPREDNOSTŇOVAŤ KÁBLOVÉ PRIPOJENIA PRED BEZDRÔTOVÝM PRIPOJENÍM“.
- Návrh na doplnenie bodu „rozumieť moderným technológiám, ich podstate, obmedzeniam a rizikám ich využívania (napr. umelá inteligencia alebo digitálne peniaze)“ do obsahového rámca.
- Návrh na preformulovanie „tvorivo a INKLUZÍVNE používať digitálne technológie“.
- Návrh úpravy formulácie „tvoriť digitálny obsah“ na „tvoriť a spracúvať digitálny obsah“.
- Nedostatočná časová dotácia hodín informatiky (napr. v 3. cykle, pokiaľ chceme digitálne školy).

01.02.03 Prierezové gramotnosti – Finančná gramotnosť

- Návrh na doplnenie:
 - schopnosť identifikovať (rozpoznať) ekonomické problémy, možnosti a výhody
 - schopnosť vedieť odhadnúť cenu, úžitok a obmedzenie zdrojov,
 - schopnosť robiť správne (informované) rozhodnutia ako zákazník, výrobca, sporiteľ, investor a občan,
 - schopnosť orientovať sa v trhovej ekonomike a využívať jej príležitosti,

- schopnosť poznať a využívať rôzne zdroje príjmov, a to nielen zo zamestnania, ale i z podnikania a investovania,
 - schopnosť vedieť so svojimi osobnými i rodinnými peniazmi a majetkom dlhodobo dobre hospodáriť,
 - chápať dôsledky svojich ekonomických rozhodnutí.
- Návrh na doplnenie konkrétnej zručnosti do obsahového rámca: napr. v porovnaní s kalkulačkami, s internetbankingom, atď., schopnosť analyzovať reklamy, porovnať ceny, porovnať úroky.
- Návrh zmeny pojmu finančná gramotnosť na pojmom ekonomická gramotnosť.

01.02.04 Prierezové gramotnosti – Občianska, mediálna a interkultúrna gramotnosť

- Návrh na doplnenie:
- schopnosť rozpoznať, kedy je informácia potrebná,
 - schopnosť vyhľadať, vyhodnocovať a efektívne používať potrebné informácie,
 - schopnosť určiť, ktoré informácie sú známe a ktoré sú ešte potrebné pre riešenie problému,
 - schopnosť dávať prednosť relevantným a dôveryhodným zdrojom informácií,
 - schopnosť vyhodnocovať informácie z hľadiska dôveryhodnosti, sociálneho, ekonomického, politického, legálneho a etického hľadiska.
- Návrh na rozšírenie do občianskej gramotnosti, resp. sociálnej a emociálnej gramotnosti o globálny rozmer s dôrazom na o globálne občianstvo: byť si vedomý vplyvu našich skutkov na svet v širšej perspektíve, rešpektovať kultúrne, náboženské, pohlavné a iné rozdiely, uvedomiť si svoju úlohu pri ochrane planéty.
- Potreba klásť dôraz na praktické možnosti občianskeho rozhodovania: napr. poznať dôležitosť volieb, napísať sťažnosť, vybaviť obč. záležitosti, poznať možnosti elektrického prihlásenia do e-slovensko...

01.02.05 Prierezové gramotnosti – Environmentálna gramotnosť

- Návrh na doplnenie (vychádzajúc, okrem iného, z Európskeho rámca kompetencií pre environmentálnu udržateľnosť GreenComp):

Vymedzenie gramotnosti:

- rozvíjať pozitívny vzťah k životnému a zvažovať ako ľudské hodnoty prispievajú, alebo brzdia ochranu životného prostredia a udržateľný rozvoj,
- spoznávať jednotlivé zložky životného prostredia ako aj vzťahy, ktoré medzi nimi prebiehajú,
- uvedomovať si závislosť ľudskej spoločnosti a hospodárstva na životnom prostredí,
- chápať, ako človek svojou činnosťou ovplyvňuje (pozitívne aj negatívne) životné prostredie,
- rozumieť príčinám a následkom konkrétnych environmentálnych problémov a konfliktov, analyzovať ich z rôznych uhlov pohľadu a aktívne na tieto otázky hľadať odpovede,
- uvedomovať si dopad vlastného správania na životné prostredie,
- prebrať zodpovednosť za riešenie environmentálnych problémov a presadzovanie udržateľnosti (alternatívna formulácia: Prejavovať environmentálnu a spoločenskú zodpovednosť v správaní/ konaní),
- analyzovať a porovnávať rôzne riešenia environmentálnych problémov,

- osobne sa angažovať a spolupracovať v ochrane životného prostredia a prispievať k udržateľnosti prostredníctvom aktivít primeraných ich veku.

Postojový rámec:

- uvedomovať si hodnotu prírody a kvalitného životného prostredia vo vzťahu k všetkým formám života na Zemi,
- ujasňovať si vlastný postoj k prírode a pilierom udržateľnosti a uvedomovať si dôsledky/ dopady svojho konania na udržateľnosť v lokálnom a globálnom meradle,
- uvedomovať si potrebu starostlivosti o životné prostredie vrátane prírodného a kultúrneho dedičstva a verejného priestoru a zaujať k nim aktívny postoj,
- kultivovať proenvironmentálne správanie s rešpektom pre rovnosť a spravodlivosť pre súčasné a budúce generácie.

Obsahový rámec

- porozumieť základným princípom fungovania prírodných zložiek životného prostredia ako aj vzťahom – od lokálnej po globálnu úroveň,
 - identifikovať ako konanie jednotlivca a spoločnosti ovplyvňuje fungovanie prírody – od lokálnej po globálnu úroveň,
 - skúmať vplyv/ dopad vlastného správania na životné prostredie/ udržateľnosť,
 - určiť svoj vlastný potenciál v presadzovaní udržateľnosti/ určiť čím môže prispieť v presadzovaní udržateľnosti,
 - poznať svoje občianske práva a povinnosti v súvislosti s ochranou životného prostredia,
 - identifikovať environmentálne problémy a konflikty vo svojom okolí a vo svete, porozumieť ich príčinám a následkom, analyzovať ich z rôznych pohľadov a navrhovať riešenia,
 - porozumieť tomu, že výzvy spojené s ochranou životného prostredia/ udržateľnosťou je potrebné riešiť kombináciou rôznych opatrení a poznať príklady týchto opatrení,
 - osvojiť si a aplikovať základné pravidlá, zručnosti a návyky pre správanie sa v prírode,
 - zohľadňovať environmentálne aspekty v každodennom rozhodovaní, správať sa ako environmentálne uvedomelý spotrebiteľ (šetrne k prírodným zdrojom, hľadať environmentálne vhodné alternatívy a uskromňovať sa v spotrebe, ktorá zaťažuje životné prostredie),
 - osobne sa angažovať a konať v prospech ochrany životného prostredia a udržateľnosti v spolupráci s ostatnými,
 - aplikovať svoje občianske práva a povinnosti v prospech ochrany životného prostredia a udržateľnosti,
 - navrhovať, realizovať a hodnotiť úspešnosť veku-primeraných environmentálnych aktivít.
- Návrh na preformulovanie „klásť otázky A AKTÍVNE HĽADAŤ ODPOVEDE...“.

01.02.06 Priezevové gramotnosti – Sociálna a emocionálna gramotnosť

- Nesúhlas s akoukoľvek diskusiou pedagogických pracovníkov o sexuálnej identite detí. Z psychologického hľadiska je to invazívne a vážne zasiahnutie do prirodzeného vývoja sexuality jedinca.

02 Profil absolventa

- Návrh na preformulovanie:

- používať logické a kritické myslenie založené na poznatkoch a etických hodnotách (základy logiky - dedukcia, indukcia, generalizácia),
- *"používať technické nástroje a prístroje na riešenie technických problémov vyskytujúcich sa v bežnom živote a reflektovať na súčasný technicko-technologický pokrok"*. Pôvodná formulácia neodhaduje reálnu úroveň žiaka na konci ZŠ.

- Návrh na doplnenie:

- *cieľ "vnímať a využívať rôzne druhy umenia ako spôsob vyjadrenia a chápať miestne, regionálne, národné, európske a globálne prejavy kultúry"* presunúť do celku človek a spoločnosť alebo zmeniť jeho formuláciu,
- rozšíriť o rešpektovanie demokratických hodnôt, ľudských práv, toleranciu a rešpektovanie rozmanitosti v spoločnosti,
- okrem kritického myslenia v súlade s kompetenčným rámcom GreenComp a zručnosťami pre udržateľnosť doplniť zmienku o systémovom myslení.

- Návrh na odstránenie slova „trvalo“ pri zmienkach udržateľného života

03 Charakteristika odboru vzdelávania a jeho dĺžka

- Návrh úpravy:

- započítavať povinnú predškolskú prípravu do povinnej 10-ročnej školskej dochádzky a táto by končila 9. ročníkom ZŠ, čiže tretím cyklom,
- učiteľov so špecializáciou na konkrétnu oblasť je už teraz alarmujúci nedostatok a mnohí, ktorí učia sú v dôchodkovom veku. Fyzicky nie je možné zabezpečiť požiadavky na druhý a tretí cyklus.

- Návrh na preformulovanie:

- prvý cyklus charakterizuje: bezpečnosť a spoľahnutie sa na dospelého (Ty mi pomôžeš),
- druhý cyklus charakterizuje: vzťahy s rovesníkmi a spoločné riešenie problémov (Ja to dokážem, ja som schopný vstúpiť do spolupráce),
- tretí cyklus charakterizuje: Environmentálne témy a témy celospoločenskej zodpovednosti (My to dokážeme).

04 Stupne vzdelania

- Vzhľadom na to, že sa 5. roč. priradil k primárnemu vzdelávaniu, viacero pripomienok smerovalo k tomu, že učitelia prvého stupňa nie sú dostatočne kvalifikovaní na to, aby vyučovali v 5 ročníku. Je tým pádom nevyhnutné pozmeniť systém vzdelávania budúcich učiteľov, aby študijné programy fakúlt kopírovali požiadavky cyklov (alebo v druhom cykle nechať LEN pedagogických zamestnancov s aprobáciou na primárne vzdelávanie).
- Potreba prediskutovať organizáciu vyučovania neplnoorganizovaných škôl, ktoré dnes majú iba 1. - 4. ročník, vzhľadom na to, že budú musieť otvoriť aj 5. ročník, aby mohli poskytovať aj 2. cyklus.
- Aplikácia vzdelávacích cyklov do praxe predbieha potrebnú prípravu pedagógov. Pri akútnom nedostatku pedagogických zamestnancov (hovorím o regiónoch, kde ich je nedostatok) je

nelogické robiť reformu "zdola" (Absolventi aktuálneho programu vzdelávania VŠ sú už pripravovaní na vzdelávanie v cykloch?).

- 2. cyklus, tak ako je definovaný, je skôr určený učiteľom 1. stupňa. A na tej úrovni to aj budú učiť. To znamená, že 5. ročník je pre odbornejšie vzdelávanie stratený. V prípade učiteľov 2. stupňa im hrozí nielen, že nebudú učiť 2. cyklus, ale aj vďaka integrácii predmetov v 3. cykle môže niektorí prísť o robotu úplne. Pretože ak sa riaditeľ školy rozhodne nechať menej učiteľov s aprobáciou v danej oblasti, tak "zaučia" aj ďalšie predmety z danej oblasti...
- Potreba prediskutovať systém zabezpečenia predmetov kvalifikovaným učiteľom spĺňajúcim všetky predpoklady pre zabezpečenie daného predmetu (napr. ak sa spoja 3 predmety MAT-FYZ-CHE do jedného, kto to bude učiť? Na univerzitách sa študuje kombinácia dvoch predmetov).

05 Forma výchovy a vzdelávania

- Návrh na zmenu individuálneho vzdelávania (po formálnej stránke), ktoré podľa § 24 ods. 2 písm. nie je dištančná forma vzdelávania.
- Návrh na realizovanie kombinovanej formy štúdia v 3 cykle (napr. štyri dni budú deti chodiť do školy a jeden deň budú doma).
- Návrh na doplnenie limitov na počet žiakov v triedach tak, aby limit na triedu vo všetkých cykloch bol rovnaký a to maximálne 20 žiakov na triedu, rovnako doplnenie informácie o počte žiakov na jedného učiteľa.
- Návrh na doplnenie špecifikácie mimoriadnej situácie v bode d.
- V prípade inklúzie žiakov s problematickým správaním a zdravotným znevýhodnením je už 10 žiakov na triedu veľa.

06 Vzdelávacie oblasti

- Návrh úpravy:
 - rovnaký názov vzdelávacej oblasti a predmetu je trochu mätúci (napr. Človek a svet práce),
 - zmena názvu vyučovacieho predmetu "cudzí jazyk" na "prvý cudzí jazyk" - tým sa jasne rozlíši prvý a druhý cudzí jazyk,
 - predmety z oblasti človek a spoločnosť sú označené až od tretieho cyklu, t. j. od šiesteho ročníka-návrh začlenenia týchto predmetov aj do piateho ročníka,
 - náboženstvo len pre 1. a 2. cyklus,
 - druhý cudzí jazyk v národnostných školách priradiť len ako voliteľný predmet,
 - druhý cudzí jazyk dať od 6. ročníka, čiže celý 3. cyklus (ideálne aj 2. cyklus), vzhľadom na to, že cudzie jazyky sú spolu so soft skills jedny z najdôležitejších, ktoré môžeme deti na základnej škole naučiť,
 - druhý cudzí jazyk nechať len ako voliteľný predmet vo všetkých školách, nielen v národnostných. Tým vytvárame priestor pre žiakov aj s iným zameraním - technických, umeleckým, sociálnym, rešpektujeme tým ich potenciál a už na ZŠ sa môžu spoznávať v čom sú dobrí a smerovať svoje ďalšie vzdelávanie,
 - geografiu zaradiť do oblasti Človek a príroda.

07 Vzdelávacie štandardy

- Potreba definovať termín "spôsobilosť vedeckej práce".
- Návrh úpravy:
 - pri tvorbe obsahových a výkonových štandardov potrebný zrozumiteľný a najmä jednotný výstup pre všetky predmety (rozdiely vo výstupoch pri rôznych predmetoch najmä na 2. stupni),
 - ideálne štandardy by mali byť tiež jednoznačné a veľmi presne zadefinované čo sa týka základných vedomostí, ktoré má žiak v procese učenia sa získať. Táto práca nemôže byť ponechaná na riaditeľov škôl. Základná úroveň vedomostí sa nemôže líšiť od školy po školu podľa toho, ako si toto základné minimum zadefinuje riaditeľ. Čím voľnejšie budú štandardy zadefinované, tým väčšie rozdiely vo vedomostiach, či pri hodnotení žiakov v rôznych školách môžu vzniknúť,
 - učebnica nie je záväzný dokument, no často definuje učiteľom hĺbku vedomostí (aj nad rámec základu). Najmä v prípadoch, ak štandardy presne neurčujú do akej hĺbky je potrebné v danej téme ísť. Ak má byť cieľom nového kurikula aj redukcia učiva, práve presne zadefinovaný štandard ju aj udrží,
 - uvádza sa, že okrem východiskovej úrovne bude existovať aj redukovaný učebný výstup. Ide o mimoriadne otáznu a citlivú koncepciu, ktorá môže mať za následok, že v prípade niektorých žiakov a žiačok sa nebude naplňovať ich potenciál a môžu sa prehĺbiť nerovnosti vo vzdelávaní. Tento koncept si vyžaduje hlbšiu odbornú diskusiu a pred prípadným zavedením aj odpilotovanie. Nie je jasné, či niektorí žiaci a žiačky budú mať obmedzený prístup na stredné školy. Navrhujeme pred zavedením tohto prístupu uskutočniť odbornú diskusiu a prípadne vypracovať analýzu na základe skúseností a výskumov zo zahraničia.

08 Rámcové učebné plány

- Návrh úpravy:
 - druhý cudzí jazyk v národnostných školách priradiť len ako voliteľný predmet. Na ZŠ s VJS majú žiaci bez druhého CJ 31 hodín v oblasti jazyk a komunikácia, v ZŠ s VJM 44,
 - druhý cudzí jazyk na národnostných školách je už štvrtým jazykom. Povinnosť druhého cudzieho jazyka treba zmeniť na možnosť (alebo druhý cudzí jazyk môže byť ponúknutý aj vo forme záujmového krúžku),
 - mnohé témy etickej výchovy a občianskej náuky sú rovnaké. Návrh na zaradenie občianskej náuky len v 6. a 7. ročníku, tiež zaradenie etickej výchovy a náboženskej výchovy ako voliteľných predmetov v 6. a 7. ročníku,
 - ak škola s VJM využije 6 disponibilných hodín na 2. cudzí jazyk, tak v tomto prípade z čoho bude dotovať chýbajúce hodiny z maďarského jazyka alebo slovenského jazyka? (oproti stavu RUP z roku 2015 je tu o 3 hodiny menej na MJ a SJ!).

09 Vyučovací jazyk

- Návrh na formuláciu podmienok realizácie bilingválneho vzdelávania (prísnejší výber študentov/ poskytovaná vyššia časová dotácia hodín AJ, rámcový učebný plán pre bilingválne ZŠ s dvoma vyučovacími jazykmi, stanovený minimálny počet predmetov vyučovaných v druhom jazyku, stanovený rozdiel medzi ZŠ, ktorá občas využíva metódu CLIL na dvoch

vyučovacích predmetoch a ZŠ, ktorá spĺňa podmienky licencie medzinárodného vzdelávacieho programu).

10 Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania

- Absentujú definované povinné inkluzívne tímy, asistenti, špeciálni pedagógovia, sociálni pedagógovia (ako štandard) a ich zabezpečenie.
- Absentujúca skupina detí vyrastajúcich v prostredí generačnej chudoby (zahrnúť ich všeobecne pod „žiakov so ŠVVP“ nie je postačujúce).
- Inkluzívne vzdelávanie bez enormného navýšenie počtu asistentov nie je realizovateľné.

11 Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov v národnostných školách a národnostných triedach

- Reforma nebude úspešná bez kvalitných učebníc, pracovných zošitov a ostatných podporných materiálov, ktoré by mali byť dostupné aj v digitálnej forme v maďarskom jazyku a zadarmo (s interaktívnymi úlohami, s dobrým odborným prekladom).
- Návrh vynechať slovíčko AJ vo vete „sa zameriava aj na zachovanie a rozvoj kultúrnej a jazykovej identity žiakov...“.

12 Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov

- Potreba prehodnotiť a nanovo premyslieť hodnotenie žiakov – detí cudzincov. V prípade niektorých žiakov nemusí byť vhodné, aby sa začali klasifikovať po dvoch klasifikačných obdobiach bez klasifikácie.
- Nezrozumiteľne nastavené hodnotenie cudzincov - ak príde žiak do 1. ročníka, častokrát nevie pracovať ani v iných predmetoch - napr. vo vlastivede. Ako teda hodnotiť vlastivedu? Píše sa tu, že hodnotenie vyuč. jazyka sa hodnotí počas dvoch hodnotiacich období s prihliadnutím na úroveň prospechu z ostatných vyučovacích predmetov; na základe vlastivedy, ktorú nebudeme vedieť ohodnotiť?
- V 2. až 9. ročníku - častokrát žiaci nemajú vysvedčenia zo svojich škôl (viď žiaci z UA)... ako teda môžeme hodnotiť žiaka "takým stupňom prospechu, ktorá zodpovedá prospechu z vyučovacieho jazyka na poslednom vysvedčení a po ich uplynutí sa uplatňujú v ďalších dvoch hodnotiacich obdobiach miernejšie kritériá". Hodnotenie týchto žiakov by malo byť nastavené úplne jasne a presne istú dobu - ako slovné hodnotenie alebo vyjadrením absolvoval.
- Potreba nastaviť podmienky poskytovania jazykového kurzu cudzincom tak, aby žiaci mali nárok a garanciu potrebnej podpory bez ohľadu na finančné prostriedky a personálne podmienky školy. Ak je kurz nastavený v rozsahu podľa výšky poskytovaných finančných prostriedkov a personálnych podmienok školy, je možné, že sa vôbec nezrealizuje (čo považujeme za veľkú chybu a diskrimináciu).

4 HLAVNÉ PRIPOMIENKY Z POSUDKOV

Recenzné posudky boli vypracované:

- koordinátorkou pre prvú pomoc Slovenského Červeného kríža, zdravotníckou pracovníčkou, sociálnou pracovníčkou,
- učiteľom s 10-ročnou praxou s vyučovaním jazykov, momentálne mimo školstva,
- Odborovým zväzom pracovníkov školstva a vedy na Slovensku,
- pedagogickým zamestnancom,
- vzdelávateľom učiteľov, realizátorom vzdelávacích cestovateľských programov pre žiakov, venujúci sa aj prevencii šikovania, kyberšikovania a syndrómu CAN, členom expertných skupín v oblasti sociálnych vecí a školstva,
- študentkou učiteľstva histórie a estetickej výchovy.

Rozpory so zákonom a 3 cykly vzdelávania na základnej škole:

Recenzenti poukazujú na **rozpory** pripravovaného kurikula **so zákonom**: odlišné charakteristiky pojmov (vzdelávacia oblasť), rozdelenie vzdelávania do troch cyklov, pričom zákon hovorí o základnej škole s deviatimi ročníkmi rozdelenými na prvý a druhý stupeň a presne určenými ročníkmi do nich patriacimi.

Recenzenti výrazne nesúhlasia s rozdelením vzdelávania na ZŠ do troch cyklov. Sú presvedčení, že rozdelenie ZŠ na tri cykly zníži kvalitu vzdelávania a zároveň žiaci nebudú poznať predmety fyzika, chémia, biológia, či dejepis, geografia a občianska náuka, len označenie súhrnným pojmom človek a príroda alebo človek a spoločnosť. Zastávajú názor, aby základný obsah výchovy a vzdelávania definoval štát a následne volili vhodné formy osvojovania učiteľky a učiteľa.

V súvislosti s rozdelením vzdelávania do cyklov a požiadavkou, aby jeden učiteľ pokryl všetky tri predmety do daného cyklu patriacimi, sa recenzentka obáva nekompetentnosti a nekvalifikovanosti učiteľov a učiteľiek, i súčasných študentov a študentiek učiteľstva, pričom sa odvoláva už aj na teraz existujúci nedostatok učiteľov.

Tvorcom nového kurikula je odporúčané, aby sa nesnažili umelo zdôrazňovať medzipredmetovosť a spájať predmety, ale aby uplatnili kritické myslenie a nevychádzali z mylnej premisy nové = automaticky dobré, a staré = automaticky zlé.

Recenzenti kladú tvorcom pripravovaného kurikula **otázky**: Kto rozhodol, aby bola sa vo vzdelávacej oblasti človek a príroda spojili tri vyučovacie predmety fyzika, chémia a biológia a kto rozhodol, že je to žiaduce?

Oblasť cieľov:

Recenzent o cieľoch v oblasti človek a spoločnosť píše ako o dobre nastavených a ambiciózných, upozorňuje však, že z hľadiska **časovej dotácie** sú nenaplniteľné, realizácia je náročná pre zle zvolený obsah a neatraktívne formy a metódy vo vyučovacom procese, najmä v dôsledku časovej obmedzenosti. Ako príklady uvádza: využitie aktivizujúcich metód si vyžaduje dlhší čas, než len jednu hodinu týždenne, nedostatočný čas na prepojenie teórie

s praxou (v cieľi byť vnímavý voči sebe aj voči druhým a krajine, kde poukazuje na nutnosť zautomatizovať si separovanie odpadu, či v cieľi prejavovať rešpekt a ohľaduplnosť voči iným ľuďom, ich kultúram a duchovným hodnotám). V závere poukazuje na to, aby bol obsah jasne a jednoducho definovaný, aby pedagógovia vedeli, ako konkrétne majú vybrané predmety prepájať.

Za nedostatočné považujú nepredložené vzdelávacie štandardy a nevymedzenie časovej dotácie predmetov v jednotlivých ročníkoch ani rozdelenie predmetov v rámci vzdelávacích oblastí.

Ďalší recenzent v oblasti hlavných cieľov odporúča doplniť písmeno d) systémovo ukotvenej multidisciplinárnej podpory žiaka.

Recenzent odporúča, aby sa **na prvom stupni** zameralo na **vedenie k hodnotám a návykom**. Odvoláva sa na vývinové vekové obdobie, kedy treba učiť hodnotám, občianskej zodpovednosti, ekológii nie na vedomostnej, ale vzťahovej, činnostnej báze. Zároveň treba učiť ku kľúčovej kompetencii – zodpovednosti, mať zodpovedný prístup k práci, iným a okoliu, vykonať prácu kvalitne, mať zmysel pre povinnosť, byť samostatný a aktívny, hrať čestne a férovo, byť empatický a nápomocný, budovať morálno-vôľové vlastnosti. Spôsob praktického nadobúdania hodnôt a ich konkretizácia v systéme je podľa neho výzvou, ktorá by sa mala stať predmetom diskusie odborníkov.

Po ukončení 5. alebo 6. ročníka navrhuje jeden recenzent selektovať žiakov na akademický a profesionálny smer, prípadne aspoň **dvojrýchlostne vyučovať niektoré predmety**, napríklad cudzie jazyky a matematiku a to podľa ich reálnych vedomostí, nie veku. Odvoláva sa na to, že systém by bol efektívnejší, slabší žiaci by boli menej stresovaní a šikovnejší by neboli brzdení, zároveň je práca žiakov s porovnateľnými schopnosťami efektívnejšia ako práca v skupinách s výrazne odlišnými schopnosťami.

Recenzenti v oblasti jednotlivých predmetov navrhujú:

- **zrušiť povinnosť výučby druhého cudzieho jazyka a nechať ju na dobrovoľnosti**, pretože je to podľa recenzenta nerealistický a byrokraticky stanovený cieľ vedúci k stresu žiakov, zároveň vyučovaný neefektívne,
- **zvýšiť hodinovú dotáciu vyučovania matematiky vrátane matematickej logiky**,
- **posilniť kvalitatívnu a obsahovú úroveň technických predmetov** (napr. učiť princípy fungovania spotrebičov, elektrický obvod, domáce opravy, PC zručnosti),
- **vytvoriť projekt videohodiny fyziky**, ktoré by boli online dostupné a vytvorené vedeckými garantmi, zahraničnými odborníkmi, najlepšimi metodikmi z praxe a publikom rôznej úrovne, ktoré by kládlo otázky, zároveň navrhuje systémovo zachytiť každého jedinca so záujmom o fyziku vzhľadom na ich nízky počet,
- **založiť tradíciu humanitných vied**, kedy popri materinskom jazyku a literatúre treba klásť väčší dôraz na myslenie – analýzu textov a moderné dejiny, pričom by sa aj následné testovanie skladalo z troch častí: a) slovenského jazyka a literatúry, b) analýzy textov z vopred daných študijných materiálov – čítaniek humanitných textov a c) základných informácií a interpretácií udalostí zo slovenských moderných dejín,

- nevytvárať nové predmety, ale pomôcť si **externými zdrojmi**, prednáškami s externými odborníkmi, ktorí by mohli istú tému prednášať na viacerých školách.

Návrh obsahu humanitných disciplín:

a) logické a kritické myslenie, čítanie s porozumením, analýzu textu, pričom by čítanky s textami mali byť primerané veku žiakov, v súvislosti s nimi sa učiť diskutovať, argumentovať,

b) vyjadrovanie s porozumením – vedieť sa presne a empaticky vyjadrovať, **a byť porozumený** – komplementárna zručnosť voči čítaniu s porozumením naberá na význame v dobe rastúceho objemu informácií a špecializácií, informačného chaosu a odbornému spôsobu vyjadrovania, ktorému laik nerozumie; uvádza, aby praktické informácie z IT, online marketingu, bankovníctva, korporátu, práva, neurobiológie, technického odboru, žurnalistiky, manuálov a učebníc boli zrozumiteľné laickej verejnosti; zručnosť byť porozumený predpokladá zmes schopností: odbornosť, empatia, logika, predstavivosť, intuitívnosť, presnosť, hierarchické rozlíšenie dôležitého od menej dôležitého, eliminovanie chaosu a dvojznačnosti, pričom zdôrazňuje, že sa tejto zručnosti nevenuje pozornosť, hoci jej význam je rovnako veľký ako význam čítania s porozumením;

c) zvládnutie gramatiky materinského jazyka musí byť v súlade s bodmi a) a b), ktoré majú byť zároveň jedným z hlavných cieľov štúdia gramatiky, odporúča sa **zamerať viac na logiku jazyka a myslenie v jazyku** (analyzovať a písať texty, prezentovať myšlienky, informácie, nie sa venovať okrajovým a samoúčelným gramatickým informáciám, ako je nejednoznačnosť vety),

d) dejiny 20. a 21. storočia, pretože máme podľa recenzenta nedostatočné vedomosti, ktoré vedú k náchylnosti uveriť konšpiráciám a manipulovaniu, zároveň odporúča doplniť vyučovanie dejepisu o čítanku príbehu svedkov danej doby,

e) literatúra a umenie, hudba, architektúra, maľba a film.

Recenzentka odporúča **doplniť niektoré časti patriace do pohybovej a zdravotnej gramotnosti** nasledovne:

- V prípade ohrozenia života alebo zdravia doplniť text „vyjadriť ochotu pomôcť“, vedieť primerane veku zareagovať a poskytnúť prvú pomoc.
- Na konci 3. ročníka doplniť text „Žiak ovláda základné život zachraňujúce úkony v poskytovaní prvej pomoci“.
- Na konci 5. ročníka upraviť text „Žiak dokáže poskytnúť prvú pomoc na veku primeranej úrovni v rozsahu úkonov zachraňujúcich život a komunikácie s tiesňovou linkou“.
- Na konci 9. ročníka „Dokáže rozpoznať jednotlivé krízové situácie, adekvátne zareagovať v prípade ohrozenia bezpečnosti zdravia a života, vie využiť nadobudnuté vedomosti a zručnosti pre poskytnutie upraviť a doplniť text „predlekárskej prvej pomoci aj s použitím automatického externého defibrilátora.“

Aby bolo možné dosiahnuť odporúčanú úroveň vedomostí, navrhuje zaradiť výučbu prvej pomoci a jej poskytovania do časti 08 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským, s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny:

- do cyklu 1, pre 3. ročník v rozsahu 2 hodiny,
- do cyklu 2, pre 5.ročník v rozsahu 4 hodiny,
- do cyklu 3, pre 9 ročník v rozsahu 8 hodín - akreditovaný kurz prvej pomoci s certifikátom.

Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami:

Recenzenti k časti o osobitostiach výchovy a vzdelávania žiakov so **špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** hovoria, že je stručná a všeobecná, kľúčové body (podporné opatrenia) nie sú vysvetlené, preto sa k nim nevedia vyjadriť. Na nejasnosti poukazujú aj pri voliteľných hodinách, kedy nie je určené, či sa intaktní žiaci budú musieť prispôbiť jednému žiakovi (resp. menšej skupine žiakov) alebo bude takýto žiak z triedy vyňatý a vzdelávaný individuálne, kedy by už o inkluzívne vzdelávanie nešlo.

Učebnice a metodiky:

Recenzenti považujú za nevyhnutné vytvorenie učebníc (nevynímajúc školy s vyučovacím jazykom maďarským), ktoré budú korešpondovať s novou reformou a vytvorenie metodík, ako napíňať ciele, ktoré reforma stanovuje a uviesť aj niekoľko príkladov vyučovacích aktivít naprieč celým cyklom.

Zároveň niektorí z recenzentov odporúča rozdeliť obsah učebníc na skúšateľný a neskúšateľný a doplniť hodiny dejepisu o témy venujúce sa ženám a súčasným dejinám.

Testovanie:

Recenzent navrhuje, aby boli testy stredne až menej náročné bez dvojznačných otázok a málo používaných, nepraktických výnimiek, ktoré spôsobujú stres, demotivujú učiteľov a žiakov, pričom odporúča do ich tvorby začleniť učiteľov vnímajúc ich ako rovnocenných partnerov, a tvorbu testov z cudzích jazykov ponechať na zahraničných inštitúciách.

Podpora:

Ďalší recenzent zdôrazňuje chýbajúci segment podpory dieťaťa prostredníctvom školských podporných tímov, systému poradenstva a prevencie, stratégií na celoštátnej úrovni.